

Josef Chaloupka

Poslední melodie

verše z pozůstalosti

Úvod

Když roku 1930 dvaatřicetiletý Josef Chaloupka náhle a záhadně zemřel, aniž bylo jasno, šlo-li o sebevraždu nebo o nešťastnou náhodu, zanechal lyrické dílo ne zrovna bohaté a rozlehlé, celkem tři lyrické sbírky, Vzplanutí z r. 1920, Hlas a mlčení z r. 1923 a Tvůj bližní z r. 1927, pak baladický cyklus Kamarád mrtvých z r. 1922 a sociální rhapsodii Před vítězstvím z téhož roku, vedle mnohých rukopisných veršů a prós... tedy dosti hubená žeň asi dvanáctiletého intenzivního života básnického a k tomu dosti problematická žeň. Chaloupka byl lyrik úzkého pramene, ale neobyčejné melodické potence; neměl k poezii silných a živelných popudů, nebyl to elementární mile nec jevového světa ani to nebyl lyrický visionář a básník silného života duchovního. Znali jsme ho jako bledého, štíhlého hochu s dětským pohledem a faunským úsměvem. V jeho vnitřní struktuře bylo cosi z brněnského ovzduší, v němž prožil celý svůj život: žířila v něm velká touha, prodrat se z tíživé blátivosti hmoty do výše, ale ta touha jako by se nemohla plně rozvinout a jako by vždy uvízla v pletivu mlžin a neprodrala se k oblastem opravdové svobody. K lyrikovi velkého dechu scházela Chaloupkovi pevná, jistá, vnitřně ujasněná osobnost, kterou by sál, měřil a dramatisoval život, vlnící se kolem něho. Nejsilnější Chaloupkova báseň, cyklická balada Kamarád mrtvých, předvádí právě drama člověka nepevné osobnosti, jenž nežije sám sebe, ale dožívá a dotváří osudy mrtvých lidí, a i když miluje ženu - vdovu, neví, je-li to jeho vlastní vá-

šeň, nebo láska jejího mrtvého muže, který vstoupil do něho a využívá v něm svůj život milostný. A teprve až žena zemře, zahubena zpřítomněným stínem mrtvého ve chvíli nejintimnější, cítí se osvobozen: „Sám sebe cítím, jako nikdy dřív! Sám sebou žiji, jaká slast a div! Jsem oproštěn, sám sebou, svůj jsem teď!“ Ale ovšem - je tohle to opravdové vykoupení? Cítím i po letech, že v této básni, silné ovšem ovlivněné Hasencleverem (Jenseits), Chaloupka vyjádřil nejsilněji sebe, svou nepevnou osobnost, jež se nemůže oprostít od stínů minulosti a nemůže se rozlít v samozřejmé kráse chvíle. Tolikrát se v jeho poesii - zvláště v netištěných básních - objeví stesk nad tím, že dnešní člověk je prostupován ozvěnami a stíny minulosti. Chaloupka byl rovněž posedán ozvěnami díla velkých básníků - napřed Theerem, pak Werfelem, pak i Sovou a v určité době i Wolkerem - a nesmírně těžce se prodíral k samostatnější formaci lyrické.

Přes expressionistické názvuky v jeho mladé lyrice a přes expressionistického Kamaráda mrtvých byl Josef Chaloupka v podstatě lyrický impresionista a byl nejsilnější všude tam, kde mohl zmelodisovat malou životní chvíli, intenzivní okamžik, naplněný vzruchem života či přírody. V takových básních byl Chaloupka opravdový básník vnitřně rozezvučený a laskavé melodický. Takoví Milenci, zakončení úžasem nad záplavou jasu a tmy ve vesmíru, takový Spáč, chvějivé nervózní a virtuózně přemelodisovaný, taková Jeseň nebo V tichu a jiné a jiné motivy přírodní

jsou typické impressionistické nálady, jež mají nespornou lyrickou sílu, třeba ovšem tak často připomínají Sovovy. Ještě jednou se vrátíme.

Tam, kde však chtěl Chaloupka uniknouti okamžiku a jeho náladovému oparu, kde se nespokojil s chvilkovým kvásem smyslů a srdce, kde se chtěl z melodie palčivé chvíle prodat k větší dramatictosti osudu a k složitější skladbě ideové, ztroskotával. Ukázalo se to zvlášť v jeho lyrické rhapsodii Před vítězstvím, kde chtěl zazpívat píseň zrodu nového světa na sutinách starých světů; to nebyla poesie, ale úvodníkový traktát bez melodie, bez myšlenkové hloubky a bez síly lyrické vise. A ukázalo se to zvláště v četných baladických skladbách, často dost rozlehlých, jak je čteme v jeho posledních sbírkách.

V jeho básnické pozůstalosti našel se cyklus básní Lastura, inspirovaný zvláště cestou do Paříže a k moři, a několik desítek jiných básní, často nedokončených náčrtů a nebo lyrických skladbiček, které potřebovaly ještě nových a nových retuší, a vedle toho se našly i náčrtý pros a dramát (většinou ne zrovna hodnotné). Vybrali jsme z této tříště nejlepší a nejhotovější básně, jež mohou doplniti básnický profil toho lyrického melodika. V Lastuře je Chaloupka ve své nejulastnější oblasti; je tu poesie prudkých lyrických okamžiků, vzrušených silným smyslovým zážitkem. Chaloupka se dostal do Francie a tedy k moři, které ho zvlášť vzrušovalo a podněcovalo jeho neklidnou fantasií. Vznikly z toho jemné a leckdy i břitké impresse, zrozené

z prudkého dojmu a vyzpívané v koncentrované zkratce. Na nejmenší ploše lyrického popěvku dovedl Chaloupka rozvinouti své oslnění mořem a světem, své chvilkové opojení dálkou, svou palčivou radost či něžný stesk; jsou tu i kapriciosní improvisace s heinovskými pointami, ale vždy je v nich víc čerstvých barev a smyslových úderů, než v jeho jiných básních, a je tu občas i nebývalá chtivost života a někdy také melodie usmířené moudrosti a životního uzrání. Vněkolika básních je zde nejlepší Chaloupka, melodik tekoucí chvíle a písňové zkratky.

V druhém oddílu jsme shrnuli nejlepší a nejhotovější básně z jeho poslední periody. Jsou tu baladické zpěvy většího rozsahu, jimž schází stavebná jistota a ideová koncepce, jsou tu impresse přírodní i dojmy s cest, ale jsou tu také básně, v nichž se obrází tušení blížící se smrti; je tu dobrá báseň Chvála bolesti, v níž básník hledí na svět z nemocničního pokoje, je tu chvála skrčence, kterého našli v prastarém hrobě, a jenž je Chaloupkovi vítězem nad zánikem, a jsou tu básně usmířené osudové melodie, v nichž si básník uvědomuje věčný rytmus lidského života: „Nic není našeho, vracíme všichni, poděkuj výdechem, jako dech ztichni.“

Chaloupkovy Poslední melodie docelují obraz tohoto zajímavého básníka, přispívají k definitivnímu zařazení jeho díla na rozhraní českého básnického impressionismu a expressionismu a ukazují vývojové možnosti, jež smrt zničila.

František Götz

Lastura

Lastura

Naslouchá moře lasturám,
ty duní na pobřeží.

Z památek z dálky vše bych dal,
leč lasturu, tu stěží.

Oněmle noc. Hřmí lastura.
Došuměl úder věží.

Až moře vyschnou, v dlaních snů,
v lasturách budou zvonit.

Zjemněte sluch. Nad lebkami
sám boží duch se skloní.

Moře

Co vidíš,
to vlní se jen moje dlouhé,
předlouhé vlasy,
to je mé roucho, šat pobřežím
navoněný...

Co vidíš,
to jsem a přec nejsem já.

Jsem věčná touha, být nahá v slunci.
Přivři svůj zrak,
jsi příliš oslněný.

Slyšíš má roucha, můj opuštěný šat?
Svlékám se věčně.

V šeru

Nad mořem bledé ticho usíná
a moře před spánkem si rozplétá svůj vlas.
V soumraku vděčné srdce zpívá si:
- My milujeme svět a světem milovaní,
stojíme před mořem svou duší nazí.
Noc hází přes nás plášť a svítí hvězdami. -

Večer

Každý den moře pohřbívá
umdlené slunce, neživé.

Každý den hasnou oblaka,
každý den moře pohřbívá.

V půlnoci slyšíš hrůzu vln:

- Snad dnes to bylo naposled?

K desáté

Andante maestoso.

Moře usíná
a hvězda jediná
se chvěje na stěžni.

Moře je líbezné
jak úsměv tanečnice
a ještě zlíbezní.

Pak se vše propadne do temnot.
A jiný obraz vypluje nad hloubky vod.
Pod stěžňů kříži zčernalými
chvěje se moře jak Jeho plášť.

V Casinu Municipal
metají kostky a peněz vodotrysky
jsou proměněny v žlutý ohňostroj.

Nad mořem tma.

Seina

To není píseň,
to je Seina.
Lodicemi obtěžkaná žena.

Jde těžko už.
A všichni pomáhají.
Jeřáby, páky, řetězy a svaly.

A ona o pobřeží vlně vypráví
a k Paříži se valí.

Petit Trianon

Královno, ač jsem republikán,
já lituji a lituji ...

Capetko pyšná! Na popravu!
Já lituji i a lituji.

Vás lituji v žaláři zhnilem,
Vás stále, krásko, lituji ...

A nejvíc, že jsem neviděl,
když vaši hlavu uťali.

Máky

Taneční květe Provence!
Je máku věčně do tance

a tančí tanec veselý
nad čtveračivou jetelí

a vinicemi v žádosti
po opojené mladosti.

Vy šátky, výzvou vlající!
Nach: vášní příslib na líci.

Žár: zdivočelé suknice
již vítr zved! O, kdo mne chce?

Tak tančí máky Provence.

Pinie

Pro slávu boží
dým obětní...

Tak těžký
a dusný

a tichý
a vlnivý.

V jeho rounu
se vlní stáda ovec

a vlny vlasů
zahnědlých žen.

O skály opřený
kyj slunce sní.

A stáda jdou...
Blažený Ábele!

Své Muze

Okamžik samoty
v cizině,
hlad lodí po dálce, pevnina kolejí.

Nudo skal. Vášnivých květů. Moře, nejnudnější
hrůzo.

Psal jsem už
mamince, otci, své ženě,
a píši

teď Tobě, má Muzo ...

Nevím, kde jsi,
Na horách, u moře, či v horské vsi?

Chci toto vyzpívat:
lásku a lásku a lásku...

Přijď,
budem zpívat a s prázdného listu číst
hymnu...

Neznámo kam, list poslední adresuji...

Smrt na molu

Vidí mne, nebo nevidí ?

Či střeží ostražitě?

Na molu, v tichu, úpalu
své opravuje síť.

Opodál sedí stařeny,
jsou za skaliskem děti.
Zní zašlá píseň hrdinská,
slyš vlny vyzváněti.

Ó, kdo to byl, kdo strhal síť,
ten lehce nevzdal se ti!

Bázlivé štěstí

Ta místa,
kde duši narůstala křídla,
jež rýsovala nebe nad zemí,
tak čistá,
teď slyším tichnout pod kročeji
a oči chvil se plaše rozvíjejí
v tvar květin, které zřely před chvílí
sen, jehož skutečnost jsme ve snách tušili.

Noc

Noc,
křídly noc šumí nad střechami
a dole
řinčí řetězy.

Pomůžesh nést
a uneseš
trochu té tíhy. Pomůžesh.
Pak svoje křídla svobodněji
nad světem rozestřeš,
jen zvedni jeden řetěz její,
jenž padá
jako do studně...

Měsíční okov pro bolest
z věčnosti žízniv klesá.
Obejmi. Zdrť. A prolej kapku krve,
dej skanouti jedné zoufalé slze.

Žíznivý okov čeká.

Sen květů

Nahá touha po slunci
ve vaši vůni se zahalila.
Zlatá, modrá i bílá.
Tvar jako slovo naděje.

Co se vám ve snu vyplnilo,
že odcházíte s úsměvem?

Ticho domova

Na tenké niti popěvku

visí zahrada...

Nestříhej růží. Netrhej.

Vždyť je to útlá nit,

měsíčním mlékem odkojená,

blesk v úsměvu slunce...

Jen tobě zní a pro jiné je němá.

Měsíci

Tys vyšel jen,
my na svět zapomněli.
Náš prchl sen
a tesklivě jsme bděli
nad smutkem tvým a žalu proměnami,
v nichž stále hledal jsi svůj nejuvěrnější tvar.

Snu podoben,
jak srdce osamělý.
Ač z ticha jen,
tvé tóny žalu zněly,
jak mrtvý plakal by, když směl by vzlykat,
noc, smrtí bezednou, by dojímal tvůj žal.

Tys vyšel jen,
my na vše zapomněli.
Svou marnou věž
jsme znovu vystavěli,
věž bílé naděje a duše osiřelé,
žní vlaje do prázdna jak žhavých paží pláč.

Dík stromů

Dík

za to, že jsi nesla stín
a kořeny mé sílila.

Ty hasneš. Země věrný syn
své polibky ti sesílá
a každý list tvou líbá duši
a každý říká: Matko má...

Neb matka všechno ví a tuší,
ač nemá rukou, nemá očí,
ač chladne, žářem objímá.

Odchod

Zažloutlé listí
tremoluje pádem.

Až za ledovci dozní ptačí hlas.

Zapadá slunce, žhavě zapadá
za černé vlny, za pevniny.

Zapadá v jitro, klesá do světla.

Návštěva

Ruku chtěl jsi dát
listí, které padá.
Dlaň jeho žhavá mýjela tvou dlaň.

Teď u hrobu jsi stál
a život tvého druha
byl stromem z kamene a větví bez listí.

Byl to kříž a byl to kámen.
A listí dlaň nesezne, dlaně ti nepodá.

Padajíc,
říkalo,
říkalo:
Amen.

Kosa

Šla náhle v úvozu. Šla, nohy bosé,
jak prelud májový v srpnové rose.

Slyšet hvizd světla a výstrahu ptačí.

- Půjč mi svou kosu! -

- Vždyť jedna ti stačí! -

Kosu mi půjčila. Při prvním záseku
slyšel jsem záchvěv, tak podobný výkřiku,

leč ona nade mnou k spěchu mne pobízí,
oči jak černý sen, rty jako rybízy,

při druhém záseku zastesklo obilí
hlasem jak člověk a nářkem jak před chvílí,

ještě mne pobídla, sekl jsem po třetí,
hlas jako dítě jsem uslyšel kvíleti.

- Šlo ti to lehce a opravdu zvesela,
poděkuj sobě sám, - řekla a zmizela.

Hledal jsem ženu svou po celé dědině

- Padla ti podřata i s dětmi na klíně -

Les na podzim

Náruče nemá,
nemá náruče
a k objetí je tolik slabý!

Obzorů praskly obruče
a ze sudů se rudé víno valí.

Svět hledá opory a v tobě najít chce
kus srdce a kus skály.

Noc

Housle hořící láskou ...
z podzemí...
Noc
spánkem hřmí...

Tisíce sklenek alkoholu
a stále vášnivější,
stále hřímavěji stoupá
ticho tmy...

Přesná matematika hvězd.
Tys nedovedl lustry spočítat
Unavená hudba na srdce ti lehla.
Stékající jitro
z východu..

Věže

Zní jarní věže ránem,
zní šerem úder hran...
Víš, kdo je tobě pánem?
Zní zvony se všech stran.

Hlas pánovitých věží
a stěží rozeznáš,
kde tvoje věž se jeví.
Jsi náš, jsi náš, jsi náš.

V polích

Srp luny pod hlavou,
už dálka usíná...

Mák v šeru vychladl,
a ve snu hoří dál.

I klasy pohlad' též,
i ticho, kterým jdeš,

vždyť blouzní po něze
vyprahlá krajina.

Osamělému chodci

Tys vyšel chladnou vůni sát.
Zavlhlý, v jiskrách spící sad.

Mrou vůně umírání.

Tys pozdě přišel milovat.
Strom jako tíže vodopád
nad živým jako nad mrtvým
se stejně mlčky sklání.

Noc

Tvá okna dlouho zpívala,
noc dole naslouchala,
snad znala jiná tajemství,
že divoce se smála.

Tvůj stín jak vane v záclonách.
Noc měla smutek jiný.
Snad znala jiné plameny
a stíny, stíny, stíny.

A znala hlubší hlubiny
nad propast okna tvého
a smála se jak posedlá.
Proč náhle zhaslas, něho?

Pro tuto dlažbu hořící,
či pro hniající ulici,
kde straší jídla zkažená,
kde nabízí se stařena,

pro mořskou nemoc svítání,
jež starce z barů vyhání,
zvon basilik, pro trubky aut,
či od černochoů pro Knock-aut?

Sem když mne vrhla náhoda,
proč ruky dál už nepodá?
Směje se, směje za zády:
- Stůj uprostřed své záhady.

Něco jsem chtěla, nechci nic.
Rozumíš přece také hře? -
Zní hromobití loděnic.
Svět usmívá se na moře.

Jitro duše

Jak v jeskyni se pramen bělá,
má duše v temné sluji těla
teď vytryskla a štěstím pěla,
že není sama osamělá,
už slastí hvězd se ve tmě chvěla
dřív, nežli ze tmy vycházela,
tušením světa zvášnivělá.

Svou píseň tančí v tichu jitra,
zní pod hvězdami: zítra, zítra,
pod jasnějšími haluzemi
jde v hlubším tichu, jinou zemí.

Což jsi to, duše, neviděla,
že do dneška jsi hladověla?
Proč mlčela jsi v hrůze těla?
Vždyť na srdce jsi ťuknout směla
a odpověď se rozezněla.
I kdybys mne opustit měla,
žij splněná jak jitro skvělá.

Z posledních veršů

Příprava

Vpřed konečně
bez zastávky,
nocí bezútěšnou mávám
a loučím se s bohem,
se svými starými cestami, bludy a zmatky,
což nutno znova
zas v nejhlubším hoři svá nalezená slova
v slzách si opakovat?

Dnes tedy
smutkem svým, noci, mé srdce schoulené
jsi nepronikla,
tolikrát hleděl jsem do tvé hlubiny
nad zvlhlé střechy,
ty, která jsi pojednou zapřela všechny zářivé dny
a svázaného smutkem
na guillotinu luny
mne vyvádíš bez útěchy.

Jak miluji tichý sen díla,
jak věřím v přítomnost neviditelných bytostí,
jež obklopují mne,
a všechna láska, světlo, všechna síla
jak světlo dne
tak prýští z jejich tajemného zdroje.

Noci,
neplodná pevnino stvořená ze stínů,
čas

řinčí zbraněmi, čas chystá se na výboje.

Chci
vydobýt sobě vlastní den, týden a měsíc a rok.
Mám koně připraveny,
dík tobě, noci, za uzdy stínu
a tobě, žlabe věčnosti, vám, hvězdy, za obrok.

Tichý večer

Večere tichý,
v duši mou
vpusť beránky oblohy bílé.

Po mostě paprsků hasnoucích
nechť jdou
do srdce, jež je uzardělá chvíle,
kdy díkuvzdání doznívá

a její lehkou ruku na čele,
jež jako píseň duši zhojila.

Robinson

Tak je tu kolem
teskno a němo,
tak jako předpověď, že zhasnu
a v nic se rozplynu.

Neviditelný kapitáne Nemo,
dejte mi na stůl dávku chininu.

Tak je tu těžko,
tíha věcí všech,
tou tíhou, že já odejdu, už zatajily dech.
Ty mrtvé věci ve světlici
jak o hrobu už sní,
ty věci čekající,
to je můj průvod pohřební.

Proč v cizím městě?

V cizím městě podvečer
žhnou ohňostroje pavích per,
mdlý atlas šerem šelestí
jak úsměv jarní bolesti.

Sta lamp se do tmy zahryzlo,
chycený průplav jako zlo
přepaden tře se lampami
a marně volá za námi.

Tak v cizím tichu zcela sám
a vlastně proč a vlastně kam?
Tak zcela sám a bez cíle,
můj vysměvačný exile.

Jaro 1930

Něžně
jak možno nejněžněji
a pevně
vztyč nejhrdější stěžně.
Vzduch křídly třepotá.

Ve jménu lásky a zítřku,
pod vlajkou života!

Balada zoufalá

Potkati Grabbeho, potkati Verlaina!
Noc jako absint, jak vavříny zelená.

Potkati jedenkrát ztracené přátele,
s potem hvězd šíleně zářícím na čele,

až potom nebude vína a postele,
až bude sněžiti dne bílý chlad,

za nimi jíti jak myšlenka nesměle,
za nimi jíti a pak navždy spát.

Advent života

Požehnej mi, noci, jitra úsměvem,
k tichu, které přijde, noci, v klidu tvém
dej mi sílu, abych kleče
slyšel sen jak zní a hroby spících teče.
Neboť, zmaten jítrem, čekám v bázni cest,
že uvidím blesk, jenž ztratil ratolest,
zatím, co se slunce galejnicky vleče
s chladnou koulí země.

Slyším pluh a meče,
jež orají hlínu jako hvězdy výše.
Milosrdná buď, mým srdcem zros mou hrud',
nejvyšší hlubino
a nejhlubší má výše.

Sen o proměnách zlatého šípu

Pod všemi maskami je maska jediná,
již nikdo nestrhne a neodhalí.
Až zbledne naše tvář a smrtí zesíná,
až rysy měňivé ustrnou v skály,
pod touto maskou, pod maskou smrtelnou
je pravá maska tvá, již červi pouze hnou.

Ó díky za mýthy, ó spánku rybáři,
v šat mýthu oděno je srdce k smrti.
Jde člověk boulevardem, jde člověk mýthu prost,
smrt nepathetická jej náhle drtí,
rybáři tajemství, jenž vrháš svoji síť,
sám vrháš v hloubku stín, při lovu život chytí,

při práci kameník též buší do stínu,
jejž vrhá na skálu, ve výhni léta,
se stíny slavíme tajemnou hostinu
při krásy spatření, stín k zemi slétá
a naše postavy, když láska zastaví,
tu k stínu lehne stín, vyzvědač pátravý.

Vždy něco děje se, co smyslům uniká,
co prsty nechytí a čemu slepí,
my zříme úsměvem a naše tragika
v pět prstů milenky se náhle třepí,

v pět prstů vášnivých, jež ženu skryjí nám.
Zní náhle srdce v nás, jak signál tryznám.

Jsme plni signálů, až z toho hluší jsme,
a plni věčných ech, leč příliš zvyklí,
života přílivem i odlivem se dme
hruď naše zoufalá. Snů hvězdné cykly
jdou naší bolestí a ztroskotají v snech.
Smrt dechem voláme a smrt je pouhý dech.

Sen divný o šípu, sen rychlý jako šíp,
jak slunce paprsek v hranolu bdění,
jak odpovědí všech byl nejkrásnější slib,
a v bdění není tím, ba ani šípem není,
byl jako štafeta a nejskvělejší los.
Na těla střepeinách jsem tančil duši bos.

A snil jsem o ženě, jež v modré sluji snů
se živí kentaury a smrtelníky,
jen ve snu červeném uvidíš krajinu,
kde místo rostlin vyrůstají křiky,
jež hrůzou větví se jak zatracenců žal.
Má měsíc úsměv zla, jak mrtvý by se smál,

a z prsů přeskvoucích, tam chodí hvězdy pít,
svým dětem trhá je, tak náhle dravá
a hudby nehmotné, mlh elegických klid

v slavnostním posuňku padnouti dává
a ticho nejhlubší umlčí její rty.

Živ, hýčkán, kolébán, vždy bývá desátý.

Má jméno Imena, toť svaté jméno jmen,
a její milenci jsou bezejmenní,
když vzplane její krev a přijde její den
jak výkřik výkřiků tak v chvácení
vlas jeden vytrhne a napne tetivu ...
Bij věčná věčnosti ve vteřin přílivu.

Leť šípe šílený, hvězd smysle nad námi,
snad čeká Imena a snad se dočká,
leť šípe nad moři a městy, skalami,
kdy město svítí v tmu, jak srstí kočka,
když pohlazena je. O moci prožít vše,
tvou lásku bez lásky, rozkoš bez rozkoše.

Můj osud v dlani tvé. Ty váháš, Imeno,
Tvé šaty z písní jsou. Tvůj úsměv z rosy
a tělo radostné jak výkřik vzpřímeno.
Luk volá napětí. Tětiva kosí
sny, jichž jsi osudem. Jak spánek nevinná
jси všeho podstatou, svých příčin příčina.

Již vyslala jsi šíp. Pro kolik to slib?
Sta mužů vyšlo v sen, by našli střelu...

Les bouří uspává, zní harfy v ohni lip,
smyk tichých potoků podobný cellu,
kdy modřín tančí sen v soumraku modřínů,
kdy sladká hudba slov zaklela krajinu.

Sty srdcí letěl šíp, sty srdcí a sta střel,
cíl: srdce jediné a střela jedna,
nad vodní hladinou já v beznaději zřel
a vidím k úžasu jak stoupá ze dna
tvá střela bez tíže jak vykoupený hřích.
Či ploutev mihla se a vod se vlnil smích?

A náhle nad hlavou jak výkřik zasvítí,
hlas její slyšel jsem už kdysi v stepi,
tvou střelu vášnivou, teď vidím jiskřiti
a oči dotekem se tříští v střepy,
toť pavučiny smích, třas ostřice.
Po šípu jediném sta stop a tisíce.

Sty srdcí proletěl, sta srdcí marně stih
šíp tobě vyslaný a pouze jeden
muž z mužů, Imeno, muž jeden z přemnohých,
k tvé sluji modravé byl vždycky veden.
Šíp, kde je? Na blízku? Snad právě ztratil cíl.
Je mužů plný les. O, kéž bych stromem byl!

Být stromem, Imeno, a střelou zasažen,
jenž trpí kořeny a mlčí těžce,
jak oběť raněná, jak ošálený sen,
jenž vlastní kořisti se vzdáti nechce.
Strom vyrve kořeny a zemi přeoře.
Slyš, skrytá v jeskyni, strom před tvou slují řve.

Buď klidná, Imeno, vždyť nestihne tě msta,
les bude podmaněn, strom hloubá v skrytu,
mnou bude poražen a ty má nevěsta,
znám každodenních snů pravěké mýthy
a tebe vyrvat chci z poddanství kořenů.
Strom touhou žijící nechť čeká na ženu.

A nebo závidím. I toto možné jest,
že mrtev leží muž a v srdci jeho
snad šípů trčí vzkaz jak marný smysl cest,
kdy střela konečně si našla svého,
ač život nežije a nad ním sám a sám
svůj život ztratil jsem a smrt jen prožívám.

Kdo šíp tvůj našel na tebe právo má,
sta hledá úkrytů si střela její,
jdeš kolem hřbitova a hřbitov objímá
to srdce tesklivé vždy nejúžeji,
jdeš jako ve snu kol a cítíš stesk a bol
a potkáš člověka, co praví: Toho skol.

Vždyť v šatě ženicha jde k chýši pod skalou,
kde čeká nevěstu, kde dmou se dudy,
však co má pod šaty, tvou střelu stříbrnou
a ty sám bez lásky, dvojnásob chudý,
leč neví o střele, jde k cíli vesele...
Zní zvony pohřební, či zvony neděle?

V opilých travinách zříš spící dívky zjev,
tvář jasných červánků a čelo kvílí
jak po polibku tvém vzdálený, tichý zpěv,
až slábneš touhou svou, ó, postůj chvíli,
to srdce bušící přec nesmíš překročit.
Však jaký v rukou jas a jaký štíhlý třpyt!

Spí. V ruce bdící šíp, jak nadějí tvých klas,
toť sestra Imény, niv hvězdných žněčka.
Jak slunce jasná je a ruka luny jas,
snad je to smyslů klam a pouhá léčka,
je nutno přikročit a slova neřící,
to není zlatý klas, to třímá ostřici.

Leč slyš, teď mluvila, slyš, čistá ze sna dí.
Jdou muži bez cíle za kouzlem střely
a rozhrnují les jak němé kapradí,
jdou v zbroji zářící, jak touha skvělí
a nikdo netuší, šíp v sobě našla jsem.
Jsem sama v travinách, zda přijdou za hlasem

Anteny zářící a střelky magnetu
vy sladké výchvěvy, v nichž srdcí cíly,
kde střelu naleznou, jež ve svém přeletu
den nechá padati jak popel bílý
na hlavu procitlou, v níž víří ještě sny.
Kam stopa zapadla? V oceán do Etny?

Snad všemi mozky teď má střela prolétá
i listím na stromech, snem sebevrahů,
úzkostí zrozených, odchodem ze světa,
z nás každý uviděl bleskovou snahu,
jež chtěla masku tmy v ráz jeden strhnouti,
tu masku bez masky, tu masku věčnosti.

Byl krásný taneček. Šíp našli medvědi,
tvůj zlatý paprsek jim svítil v sluji,
ó krutá Iméno! Nebe tká náledí,
vítězi komičtí na svatbu plují,
to nejsou oblaka, medvědi huňatí
po písni svatební tvou chvíli ukrátí.

Už ležím třetí den a možná mrtev již,
noc letí za nocí, ta černá křídla.
Sta vidím paprsků, jak věncí rovu mříž.

Pod všemi maskami...

Smiluj se nad námi.
Ty sestro našich snů.

Šíp
klesá, stoupá
k dnu.

Píseň o štěstí a smutku básníka Li-tai-pe

Mně číši vína dali.
Jen zpívej, okape,
ať mračna tmou se valí,
je šťasten Li-tai-pe!

A poslouchejte, chásko,
ať v koutě nekřičí,
ty zla, ty ďábla masko,
vy kati, buřiči,

vy všichni, bratří sudu,
zloději, povstalci,
až vypravovat budu,
vy vlasti obránci,

vy podrývači tajní,
mně je tak dobře dnes,
ať sedlák tu, či hajní,
či rybář, hrdlořez.

Jen pijte bez ostychu
a sude, pukni, prašť!
Tu vizte moji pýchu,
snad znáte krále plášť?

Já jediný jej nosím,
vy chásko špinavá,
vám, otrhancům bosým,
té cti se dostává,

že mezi vyvrheli,
jež nikdo nechápe
a k nim se neosmělí,
je kníže Li-tai-pe.

Já řeknu slovo tiše,
král odpovídá: - Už.
Král první slovo píše,
král rozetírá tuš.

Král další slovo čeká.
Já diktovati smím:
- Jak úsměv ruka měkká..
Král čeká, čeká rým.

Král předčítá mi tiše,
až zrak se zakalí.
Ta ruka, která říše
se silou pardalí

a hněvem tygra svírá,
teď čeká pozorně,

až zazní moje lýra,
a zatím v hovorně

dav audiencí čeká,
až král se pobaví,
a tuš milostně stéká
na zlaté hedvábí.

Vy, špinavci a dranti,
vy, chásko nečistá,
jež revolucí fantí,
čím je mi jennů sta,

jež proléváte stále
snad plni nevděku
k mé velikosti malé,
k velkému člověku.

Až játra v těle chorém
mi jednou řeknou: ne!
nuž, odpovězte sborem:
- Kdo na mne vzpomene? -

Král žebráků, pán cárů,
vás nyní vyzývá,
kdo dal vám ze všech darů,
vy hrdla žíznivá?

Kdo s vámi dělil slávu
a nechal omakat
i v malomocných davu
svůj dar, královský šat?

A hleděte, mezi vámi
už svítí měsíce
jak luna trhlinami
mé zlaté střevice,

dar královský, dar krále
pod stolem s korbely...
Šly v jasu před ním v sále,
až oči bolely.

- Řeč revoluční chceme,
mluv, zahalený v plášť! -
Li-tai-pe, oči němé
a v očích žal a zášť.

A v očích děs a bídu,
spár rukou na plášti.
- Mluv proti králi, k lidu! -
Stůl mocně zapraští

pod pěstmi Li-tai-peho,
jež těžce dopadly.

Šat královský, šat jeho
sta střepin zrcadlí

a oči hledí ze tmy
a oči u dveří,
jsou mnozí jenom dětmi
a v hrůze někteří.

Co stane se, co řekne?
Už tichnou šprýmaři.
I oko lampy lekne
a slza na tváři

se leskne Li-tai-peho
a zvolna stéká už.
O králi, veršů něho,
kde hedvábí a tuš?

Li-tai-pe vidí bídu,
smrt sahá na korbel.
- Li-tai-pe, promluv k lidu,
jsi náš, jsi vyvrhel! -

Li-tai-pe váhající.
Dav pojednou se smál.
jak mohl jsi to říci:
- Ať zhyne celý král! -

Hle, pavučiny luny
se lepí na číše
a v stínu oči kuny
a stříbro slepýše

a černá závrať stromů
a stínů žebráci.
Je čas už jíti domů
a vše se vytrácí.

Šli vojáci, šli kati,
v síť spánku rybáři
šli vrávoravě spáti
a s lunou na tváři,

snem nadýmá se krčmář.
Li-tai-pe bez vína,
za slzou kane na tvář
mu slza stříbrná.

Čekali ráno u vrat,
u brány paláce.
Prý Li-tai-pemu ukradl
kdos jeho střevíce

a křičeli až v sály,
by král uslyšel křik.

I plášť prý jemu vzali
a má jej vetešník.

Ty rozbouřené hlasy
z včerejška poznáváš.
Dnes nepřijde už asi?
Spřež rozehnala stráž.

Nepřišel, snad se stydí
a přijde zítra as.
Li-tai-pe loďku řídí,
kol vod a nebe jas.

Li-tai-pe, vzdálen lidí,
svůj našel den a jas.
Své verše žne a klidí.
Ke králi přijde včas.

Pro krále znovu píše
své verše nejkřehčí
o třtině, která dýše
v slunečném bezpečí,

o stínu, který v noci
nám pláče u lože,
avšak o nejvyšší moci
nic říci nemůže,

ač více chápe a zná,
než všichni smrtelní...
Li-tai-pe, vizte blázna,
jak na jezeře sní!

Jde ke králi. Stráž stojí,
jak před tím, nehnuta
a připravena k boji.
Li-tai-pe, poeta!

Šat královský mám, vizte,
vám běda, až zví král,
co se mnou spáchali jste,
že před branou jsem stál. —

Tu vyjde kancléř první
a vidí básníka.
I ty stojíš, tak uhni!
Až v zlost se zajiká

a napřahuje rámě
a snad již udeří.
- Sám král teď posílá mne,
ty zůstaň u dveří,

tvé střevíce a šaty,
tvé verše, Li-tai-pe,

smí ke králi! - Jak státý
Li-tai-pe nechápe.

Bos, bez pláště zde stojí
a hledí na dveře
a hledí na stráž v zbroji
jak v strašné němohře.

Vše tedy na vždy ztrácí.
Už mívá hodina.
- Král plášť tvůj zas ti vrací
a vděčně vzpomíná,

král vroucně děkuje ti,
zde měsíc za verše. -
Li-tai-pe, těžko je ti,
leč ztraceno je vše.

- Li-tai-pe! - kamaradsky
zní nyní nadále
řev cloumající pracky:
- Mluv, byl jsi u krále?

Máš přece slavné právo,
jež jiní nemají...
Mluv, opadalá slávo,
kam chodíš potají?

Král tušil jeho hoře,
král tušil jeho žal...
Jak jelen po oboře,
kdy měsíc říje štval,

tak trpěl básník jeho.
Leč zřel jsi u brány
nahého Li-tai-peho,
jak o vše obraný

tu stojí jako v mrazu,
ač teplý vítr vál.
Slz naplnil by vázu,
jak dětsky tiše stál.

Víc ale stráže nedí,
ač tolikrát se ptal,
zní výsměch v odpovědi:
- Je mrtev už tvůj král. -

Li-tai-pe píše v tichu,
při světle měsíce
a v koček třpytném smíchu
se lesknou střevíce.

Slyš! Posel v dveře buší.
Slyš, rány do dveří!

Při hudbě veršů v duši
sluch ranám nevěří.

Už v jizbě posel stojí
a šlape střevíce.
Na melodii svojí
jak pavouk s měsíce

teď Li-tai-pe se snáší
a hledí na posla
- Co živí u mne straší? -
Však duše užasla.

Vzkaz od krále teď slyší,
od krále zase vzkaz.
Zas roste k vlastní výši,
jde v noc jak slunce jas.

A známými jde sály,
ze síně v komnaty
a pryč jsou všechny žaly,
jsou smutky zaváty,

jde vůněmi a světly
a jiskří očima,
zas růže rázem vzkvetly,
král opět přijímá!

Proč úzkost, kde se béře?
Až k dveřím dotápe,
otvírá hrozná dveře,
otvírá Li-tai-pe,

jak roztrženy mrazem
setřásly tíhu svou,
za nimi, chápe rázem,
katafalk s mrtvolou.

Dvůr cihelny

Kruhovka mlčící
zvedá se pyšně nad slávou díla
cihlami tisíci,
jež porodila,
a každá z nich červená, jak zdravím kypící,
čeká svůj čas.

Ty cihly v čtverhran řaděny
sálají svými plameny,
volají: Stavět, budovat!
ač všechno spí, nemohou spát,
přehlédnou západ, denici,
čekají touhou zardělé,
až přijdou lidé, vozy, zedníci.

A kde jsou nyní lidé ti,
v jichž stěnách budou bydletí,
a kde ta voda protéká,
jež bude vlašit člověka,
kde leží dráty vedení,
jež v domu nerv se promění,
kdy zářit bude žárovka,
tak jako v mozku myšlenka?
Kde ztracen je lom zapadlý
pro schodiště? Kde zábradlí

se rodí v ohni tavíren ?
Kdy začneme? A v který den?

Tak tupě hledí na osud
a příští zrození,
tak hlína hledí na hlínu,
tak kámen hledí v kamení,
tak v hrobě slyšíš úder hrud
bez jediného zachvění.

Leč chvíli naslouchej, hle, slyšíš věcí hlas,
nemohou hovořit,
leč mluví v duši, v nás,
v tvém nitru pěje dům
a zpívá k čtyřhranu:
- Ty v stěny vyrosteš, já sám tu zůstanu,
ó hlíno,
tesknící, že rodit nemůžeš,
hlas děcka v kolébce zatíknout zaslechněš,
žal vrosté do tebe i štěstí kořeny!

Teď mlčím sám
a věcí hovoru v svém nitru naslouchám.
Vše kolem nás
je v tichu spící svět,
leč v nitru našem věcí hlas
jak se zvonem zvon slyším vyzvánět.

Víra

I

Jsi osudu a mého žití Pán
já Tebe neshlédl, jen slýchám rozkazy,
a duše má je ve vichřici stan,
jenž ulétá a zpět je připoután
mou modlitbou a třese provazy.

Já zrozením dal smrti slovo své,
též lásce slíbil jsem, že v stanu sejdeme se,
zněl jara modrý dech. Já dal jsem slovo své,
že též ji naleznu. A přišla zase mi.
Stan čeká ostatní a zmítá provazy, jež jednou střese.

V práci je moje modlitba
a v práci je můj boj
a záchrana, kdo o ni dbá!
Zřím s láskou na nástroj,

jímž prodírám se do světa
a k sobě stále blíž,
nechť bez přátel či prokletá,
zní v nitru jedno: Piš!

Ženeva

Hodiny odbíjejí na věži.
Ptáci svým křídlem ustríhují čas.

V Ženevě v pondělí.
Stopy neznámých
na bílém písku odměřují čas.

Jak dlouho zde plyne láska,
nevrlý stíne platanů?
Jak dlouho zde věčnost trvá?

Jezero tančí vteřinami.
Odměrku věčna naše srdce
odměřuje...
Přijel jsem a zas odjedu.

Ledovec

V modré číši
jezera
taje, taje, taje bez ustání
ledovec...

Modrá křídla noci, jitřní holubicí
vypíjejí
obraz, který žije.

Dotknou se jak dlaně požehnání.
Jezero v očích,
v srdci žhavý led.

Sta nocí na dně jezera
věčností světélkuje.

V lese

Až jednou
chtěl bych umírat v lese,
kde stromy ve světle doznívají.
Nejvíce se bojím těch studených stěn.
V ptačí a zpěvavý den,
kdy i lístek naň se třese
smíchem a blažeností,
být podpírán sluncem a podepřen mechem,
svou duší, tvořenou posledním dechem,
odejít
do věčnosti.

Pohled z okna

Haluze
těžké jako život.

Jak žily by těžko, kdyby nebylo křídel a hnízd!

Haluze,
důvěrnice času,
vždyť na úzkosti hvězd se chvěje list.

Snad padá se mnou,
ptá se listí v pádu
a melodií jemnou
v červenavém chladu
list padá za listem a za ním němý list.
Krvavá bojiště. Pták lekl se. Slyš hvizd...

Tak mlčky splývají
jen s láskou nenávist.

Triptych

I

Léto,
kdy usíná duše,
má duše, vzpomeň si...

Šlyohnivé
řetězy cvrčků
a sálaly tmou
jak ohnivá obruba polí
a kolem vsí
zakleté topoly mumlaly modlitby
dusné jak dým...

Zvonice smrti, zní chřestot cvrčků.
Hadi stínů slézají s hor.

II

Vrtule křepelek...
A ty ses lekla.

Tak nízko letěly.
Pláč křídel.

Zachránit chtěly...

A nad jetelí

svůj strach o tebe

jsem viděl.

III

Obzory hasnou.

Slyš, zpívá dlouhý liják.

Padají vteřiny

smutku a lijáků.

Slyšíš, jak zpívají daktyly soumraku.

Tma duší v jizbě zamklé.

Tvé hnědé paže ještě žijí jihem.

Jiskrné oči

se rtů přístavem.

Moře

Do tebe

vrhnout se a vyplavat...

Jak lákáš!

Sní místa na břehu, žijí a rostou.

Tvé vlny

nazpět nás vrhnou ... K sobě!

A zbývá nám jedno:

vzpomínek moře.

A tomu moři se moře v dálce směje.

Jsem skutečnost,

a přece neskutečná.

Jsem za vlnou vlna.

Jsi ve mně, já v tobě.

Chvála bolesti

Všichni,
jak tu ležíme v bělostném pavilonu,
všichni,
jak tu mluvíme tiše o zdraví, o možném skonu,
všichni,
zavátí v bělostných lůžkách jak pod závějí
svým srdcem splýváme v jediný refrén
balady o naději.

Sníme
zas jako před lety
o zemi zelené a modrém míru,
tichounce
ve světle nadějí předouce
společnou pavučinu
a všichni

jako chléb lámeme snění a víru.

Pro všechny
jeden lékař se slovy stejně laskavými.
Poslední bitva
je vybojována,
my všichni,
bolestí vyvolení,
se přece jen dočkali rána.

Ty a já, já a ty,
a třeba jsi bolestí rozbitý,
jsi pro mne celý člověk.

My všichni
tak často zas myslíme na válku
a ve snu slyšíme bitvu a děla,
kdy okna v úzkosti s duší se chvěla
že lazaret
utluče za střelou bezcitná střela
a bude nás dobíjet.

Buď zdráva, nemoci,
buď, bolesti, pozdravena,
vracíš nás v jiný a krásnější svět,
všem dala jsi
společně trýznivé půlnoci
a návrat duše a lásky
do průsvitného těla

My všichni
tu ležíme nečinně,
my všichni,
i ten se stuhlými údy
bojujeme,
svět je tak stále bez lásky chudý.
My

hřejeme ruce návštěvníků,
jež světem za okny studí.

My všichni
úsměvy vdechneme do jejich skřehlé tváře,
když mluvíme zvroucnělým hlasem o naději.

Zmateni u lože sedí a cítí svou raněnou bolest,
cítí, že duši jsou smutnější nás,
a pijí běl ticha a sváteční jas
do ulic odnášejí.

Nemoci, uzdrav nás!
Nemoci, s rudým okvětím horeček jako mák,
plod vydej a nebuď planá.
Uzdrav naše srdce a zjasni náš zrak!
Buď požehnaná!

Dík

Den
jako radost nahý.
Objevil jsem
píseň rovnováhy.

Jistoty!
Jediným životem
vyvážit svět.

Vústiti v sebe
všemi životy
V slunečním jasu
vpřed!

Skvost

Ty budeš kalichem,
jenž přijme slzy.
Až do dna dopijem,
kde bude skvost
a jím

tvou žhavou šíjí ozdobím...

A věz,
to bude obraz hvězd
v kalichu zrcadlený
Ruka vychládající
vyloví obraz šperkem zářící.
Pro tvoji šíjí hořící žízní

jak ohnisko snů
a hořících cest.

Hrob skrčence

Co víme o tobě?
Ze žil a zemřel jsi.
Jen stopy, stopy

v tmách budem odkrývat
před slepou věčností,
jež nechce očí.

Ty skrčen ve smrti
jak v lůně matčině
jsi bojovníkem,

sníš s námi od těch dob. -
Je lůnem opět hrob.
Sni o zrození svém,

vítězi nad zánikem.

Přelud ulice

Potkal jsem ženu,
jež rozdávala celým tělem
sny.

V úsměvu skvělém
špěrk vítězný.

Pod čelem čistým
horský jas
a ledu štít
snil očí klid,
snil modrých očí klid.

Ty ruce
vábivé nikdy tě nepřivinou.
Kde najdeš útěchu?
Moci žít bez dechu,
moci být přikrytý průsvitnou hlínou,
a trávy,
vlas tvého snění,
mohly se zachvěti,
kdyby je měřil její krok.

Uběhlo staletí
či jenom rok.

Podzim

Chlad polí, lesů těžký stín
a smutek věcí všech
i list, i list a listí sta
až cesta listím zarůstá
i slunce padá do hlubin
v proud stržena i země.

Už nikde není pevniny,
jen smrti břeh zní jediný:
Pojď, jistota je ve mně.

Víno

Prchají řeky
podél vinic
a měsíc utonulých tiše vzpomíná.

Je elegií píti bledé víno
a elegie luny vzpomíná.

V tom kraji, kde jsme o minulém snili,
šly dívky kypivé jak letní den.

V tom kraji, kde jsme věnce ze snů vili,
den pro jiné zrál v opojivý sen.

Jaro světa

Ženy procitly v jeskyni a viděly luno krvavý jazyk
a za ní jak za vlkem v temnotě noci se řítily lesy.
Jak země, před soptěním, k porodu pracující,
zvedala se prsa mužů spících, ústa mluvila ze sna
a šlela povely k boji. Ruce jen pěstmi zkamenělé
mávaly zbraněmi.

Po těchto nocích stále ohnivěji vycházelo slunce
nad zemí.
Muži však nemohli uvěřit, snad se jim o výhni zdálo,
či byl to jen horký sen v náruči žen.
Vše v jednom plameni vzplálo v zářící den.

Viděli chřádnouti led, v něm šlehavé odrazy nebe,
a slyšeli vod divý spád a bystřiny rostoucí v řeky
a po prvé hltavost vod, jež hladově rve kusy země.

To bylo první jaro, kdy ledovce v píseň se sesouvaly,
kdy žlutými růžemi do ticha padaly vodopády,
kdy po prvé v zátoce uklidněné viděl se horský štít
a byla to stříbrná chvíle, kdy z vlny se vymrštil
pstruh
jak touha jít v proudu a výkřikem ploutví zrcadlil
jiskření duh.

Tehdy se sešli muži a ženy a setkávali se rozptýlené
kmeny

(ozvěna vod je ve slujích děsila).

Větší a větší žár ohně sesílá
rekovné slunce.

Tehdy zapomněly ženy noční hrůzy a v jeskyni
na kožišiny

a tehdy po druhé vyšel člověk nah jak kdysi v ráji,
jen s úsměvem bez viny

a tehdy si po prvé se ženou muž a žena s mužem
viděli ve zracích svítání rána.

Země byla jak člověk a člověk jak země nahá.

I naše jara dosud se chvějí ozvěnou tohoto jara.

Sloky

Nic není našeho,
všechno je boží.
Oděný do zlata,
špínou či koží,

dej snění nebesům,
tíhu dej zemi...
A co je božího
navrátíš němý.

Nic není našeho,
vracíme všichni,
poděkuj výdechem,
jako dech ztichni.

Biografie

Josef Chaloupka se narodil 6. května 1898 v Králově Poli u Brna. Studoval učitelský ústav a po maturitě byl ustanoven učitelem na tak zvané rodinné škole, jednom z ústavů brněnské *Vesny*, kde vyučoval až do své smrti 24. ledna 1930. Po vydání první lyrické knížky *Vzplanutí* (1920) stal se členem *Literární skupiny*, jež sdružovala mladou generaci spisovatelů a vydávala časopis *Host*. Chaloupka také podepsal roku 1922 manifest této skupiny. Když se Literární skupina rozešla, vstoupil do Moravského kola spisovatelů. Od r. 1925 řídil pro nakladatelství Pokorného *Nivu*, obrázkovou přílohu *Nového lidu* brněnského a od r. 1926 *Knížnici Ruchu*. Jeho smrt je obestřena záhadou. Byl nalezen mrtev, otráven svítiplynem. Poněvadž však Chaloupka byl před tím nemocen a léčen v sanatoriu, neví se, nešlo-li o nešťastnou náhodu, o mdlobu ve chvíli, kdy otvíral plynový vaříč. Tomuto výkladu by nasvědčovalo i to, že Chaloupka nezanedbal dopisu na rozloučenou, že přímo před smrtí byl intensivně zaměstnán důležitou úpravou svých životních poměrů, takže počítal s budoucností, a že ani svým nejbližším přátelům se nezmínil o úmyslech sebevražděných.

Bibliografie

Vzplanutí. Verše. Upravil akad. malíř Podešva. 1920
(Vydavatelské družstvo Mor. Sl. Revue)

Kamarád mrtvých. Baladický cyklus. Vypravil L. Dvořáček. 1922 (Moravsko-slezská Revue)

Kamarád mrtvých. In memoriam 1898-1930. Druhé vydání. Vyzdobil dřevorytem J. Sládek. *Amfora* 15. (J. Hladký)

Před vítězstvím. Vypravil L. Dvořáček. 1922 (Mor.-Sl. Revue)

Hlas a mlčení. Básně. V úpravě E. Miléna. 1923 (F. Borový)

Tvůj bližní. S dřevorytem K. Jílka. 1927 (Moravské kolo spisovatelů)

Zajatci Rudého ostrova. Román. V rukopisu.

Našemu osvoboditeli. Sbírka básní J. Chaloupky, P. Kříčkové, R. Těsnohlídka a M. Trkanové. Obrázky kreslil E. Milén. 1926 (Česká zemská péče o mládež na Moravě)

Obsah

Úvod (František Götz) 9

Lastura

Lastura 15

Moře 16

V šeru 17

Večer 18

K desáté 19

Seina 20

Petit Trianon 21

Máky 22

Pinie 23

Své Muze 24

Smrt na molu 25

Bázlivé štěstí 26

Noc 27

Sen květů 28

Ticho domova 29

Měsíci 30

Dík stromů 31

Odchod 32

Návštěva 33

Kosa 34

Les na podzim 35

Noc 36

Věže 37
V polích 38
Osamělému chodci 39
Noc 40
Jitro duše 42

Z posledních veršů

Příprava 45
Tichý večer 47
Robinson 48
Proč v cizím městě? 49
Jaro 1930 50
Předjaří 51
Trest luny 52
Balada zoufalá 53
Advent života 54
Sen o proměnách zlatého šípů 55
Píseň o štěstí a smutku básníka Li-tai-pe 63
Dvůr cihelny 75
Víra 77
Ženeva 78
Ledovec 79
V lese 80
Pohled z okna 81
Triptych 82
Moře 84
Chvála bolesti 85

Dík	88
Skvost	89
Hrob skrčence	90
Přelud ulice	91
Podzim	92
Víno	93
Jaro světa	94
Sloky	96

Závěr

Biografie	99
Bibliografie	101

Generace

Řídí Jaroslav Seifert

XIV

Josef Chaloupka: Poslední melodie. Verše z pozůstalosti. Vybral a předmluvu napsal František Götze. Upravil a vazbu navrhl Ladislav Sutnar. V červnu 1938 vydalo Vydavatelstvo Družstevní práce, zapsané společenstvo s ručením obmezeným. V 1100 výtiscích písmem Johna Baskerville vytisklo Družstvo knihtiskárny v Hranicích na Moravě. Vazbu provedlo knihařství Družstevní práce.